

Datum
2024-09-20

Diariernr
KST 2024/199

Ert datum
2024-05-22

Ert diariernr
S2024/00978

Socialdepartementet

En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Utredningen föreslår inrättandet av en ny myndighet i form av Myndigheten mot ungdomskriminalitet (MUK) som bl.a. ska besluta om brottsförebyggande åtgärder för vissa barn och unga. Enligt kammarrätten finns det vissa frågetecken kring utredningens förslag. De synpunkter som har förts fram av Kriminalvårdens samt Sveriges Kommuner och Regioners experter i de särskilda yttrandena framstår som välmotiverade. Därutöver är det svårt att överblicka effekterna av de olika förslagen inom samma eller närliggande områden (jämför bl.a. den pågående Utredningen om öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare och fler tidiga insatser till barn och unga, S 2022:D). Sammantaget anser kammarrätten att man bör avvakta den utredningens arbete innan man tar ställning till om utredningens förslag bör genomföras.

Utöver detta vill kammarrätten ändå lämna följande synpunkter på förslagen i betänkandet, utifrån de utgångspunkter som domstolen har att beakta.

Överklagande av beslut till de allmänna förvaltningsdomstolarna

Kammarrätten instämmer i utredningens förslag att vissa av MUK:s beslut ska kunna överklagas till domstol och att det framstår som lämpligt att allmän förvaltningsdomstol är behörigt forum.

Beslut om handlingsplan

Enligt 5 kap. 3–4 §§ i den föreslagna lagen om brottsförebyggande åtgärder för unga ska MUK kunna fatta beslut om en s.k. handlingsplan med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. I dessa bestämmelser anges att en sådan plan får

innehålla föreskrifter om bl.a. sådana sociala insatser som socialnämnden kan besluta om enligt socialtjänstlagen (2001:453) och olika typer av krav, t.ex. krav på skolgång eller annan sysselsättning, deltagande i behandling och vård m.m.

Inledningsvis anser kammarrätten att ordet ”föreskrift” i 5 kap. 3–4 §§ i den föreslagna lagen riskerar att förväxlas med begreppet myndighetsföreskrift och föreslår därför att ordet byts ut.

Enligt utredningens förslag ska både de insatser och krav i en handlingsplan som MUK har beslutat om kunna överklagas till förvaltningsdomstol. I utredningen anges vidare att det ytterst är den domstol som överprövar ett beslut som bedömer prövningsramen i varje enskilt fall. I övrigt är dock utredningen kortfattad i fråga om domstolsprocessen.

Enligt kammarrätten borde domstolarnas möjlighet till en effektiv och rättssäker prövning av de överklagade besluten ytterligare utredas. En svårighet som kan uppstå är att beslut om handlingsplan enligt förslaget kan komma att innehålla detaljerade krav och insatser, såsom att den unge ska förhålla sig till vissa tider eller gå i gymnasieskola. Utöver den inskränkning som det innebär för den enskilde, kan utformningen av beslutet likna det som i flera andra måltyper anses utgöra en verkställighetsfråga för socialnämnderna och som vanligen inte omfattas av prövningen hos förvaltningsdomstol. En konsekvens av den ordning som föreslås är också att domstolens prövning kan försvåras av att socialnämnderna, som ska utreda den unges behov och även verkställa beslutet, inte är motpart i domstolen i dessa mål.

Beslutet om handlingsplan är en form av tvingande åtgärd som kan fattas utan den unges eller vårdnadshavarens samtycke, men det anges inte någon tydlig konsekvens om den beslutade planen inte följs.

Ekonomiska konsekvenser för de allmänna förvaltningsdomstolarna

Kammarrätten konstaterar att det saknas en uppskattning av antalet mål som kan komma att överklagas från förvaltningsrätterna till kammarrätterna och de ökade kostnaderna för kammarrätterna. I sammanhanget noteras även att det inte ska krävas prövningstillstånd för att en kammarrätt ska pröva ett överklagande, vilket skulle kunna leda till att ett större antal mål kommer att prövas av kammarrätterna. Detta också med beaktande av att varje ändring i en handlingsplan mynnar ut i ett nytt överklagbart beslut. Handläggningen av målen i domstol kommer även troligtvis kräva en relativt skyndsam hantering.

Det är med anledning av detta viktigt att domstolarna får de ytterligare resurser som kan behövas om antalet mål och kostnader skulle öka.

Detta yttrande har beslutats av kammarrättsrådet Rolf Bohlin. Föredragande har varit kammarrättsfiskalen Anna Löfqvist.

Rolf Bohlin

Anna Löfqvist

Kopia till

Övriga kammarrätter

Hovrätterna

Förvaltningsrätterna under Kammarrätten i Stockholm

Justitiedepartementet, expeditionschefen och enheten DÅ

Domstolsverket

Kammarrättens intranät

Tidningarnas telegrambyrå